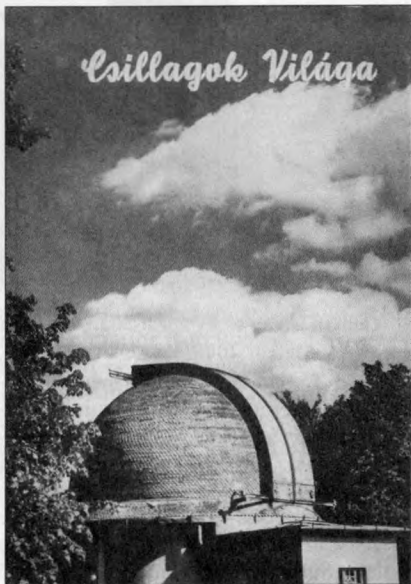

Az 1956-os Csillagok Világa

A 20. század egyik legnépszerűbb, többször is újjászülető hazai folyóirata volt a legendás Csillagok Világa. Csillagok Világa címmel 1944-ben, 1946-ban, majd 1956-ban is útjára indult egy-egy rövid életű folyóirat. Írásunkban a hazánk történelmében is mérőföldköveket jelentő dátumok mentén járjuk végig a lap sorsát, melynek harmadik sorozata pontosan 50 évvel ezelőtt indult útjára Guman István szerkesztésében.

A Természettudományi Társulat Csillagászati Szakosztályán belül Kulin György által 1944-ben életre hívott Műkedvelő Csillagászati Alosztálynak a kezdeti tervezgetések során *A Műkedvelő Csillagász* munkacímmel illetett folyóirata a keresztségben végül a *Csillagok Világa* elnevezést kapta. A 24 oldalas kiadvány felelős kiadója Gombocz Endre, felelős szerkesztője maga Kulin volt. A tervek szerint évente hatszor jelent volna meg – az első évfolyam esetén négy bővített számmal –, de végül összesen három lapszám látott napvilágot az 1944-es esztendőben. A *Csillagok Világa* megpróbált minden igényt kielégíteni. Megtalálhatjuk benne az észlelő amatőröknek szóló csillagászati efemeriszeket, a gyakorlati észlelésekhez szükséges tudnivalókat, illetve a távcsőkészítéssel foglalkozó írásokat. Tudósított a világ csillagászati híreiről, valamint segítségével képet kaphatunk az Alosztállyal kapcsolatos eseményekről. Mindezeket kiváló ismeretterjesztő írások egészítették ki.

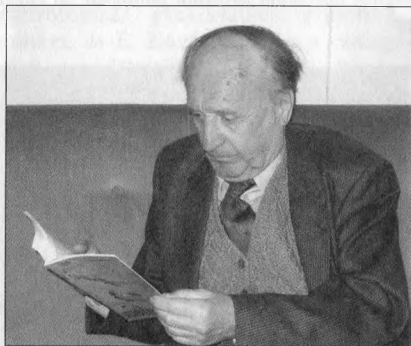
A szintén Kulin szervezte és vezette, 1946 és 1949 között működött első Magyar Csillagászati Egyesület lapját, a hagyományt folytatva, szintén a *Csillagok Világa* címmel illették. Első száma, az 1947-es évkönyv 1946 végén jelent meg, de rendszeresen, folyóiratszerűen csak 1948 februárjától indult. Az A5-ös formátumú kiadványnak összesen tíz száma jelent meg. Ebből három évkönyvként látott napvilágot 1947-re, 1948-ra és 1949-re szóló csillagászati adatokkal. Volt egy különszám, az akkoriban igazsak előremutató *Rádió, radar rakéta*, illet-

A *Csillagok Világa* 1956/1. száma

ve hat folyóirat „normál” periodikaként jelent meg. A szerkesztést kezdetben a Kulin György–Kolbenheyer Tibor páros végezte. Az 1948-ra szóló évkönyvtől kezdve az Egyesület ügyvezető elnöke önállóan szerkesztette a kiadványokat, mert a szintén a svábhegyi Csillagvizsgáló Intézetnél alkalmazásban álló Kolbenheyer külföldre távozott. A *Csillagok Világa* az észlelő amatőröknek szóló csillagászati táblázatokat közölt, valamint a gyakorlati észlelésekhez szükséges szakmai támogatást adott. Szemezgetett a világ csillagászati híreiből, valamint pontos tájékoztatást nyúj-

tott az MCSE köreiben zajló folyamatokról és történésekről. És ami az átlag olvasót a leginkább vonzotta: a színvonalas, a kor legkiválóbb szakemberei és a társtudományok képviselői által jegyzett pazar ismeretterjesztő írások.

Guman István ez év áprilisában, kezében a Meteor 2006/4. számával

A lap Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Központi Csillagászati és Matematikai Szakosztályának folyóirataként éledt újjá 1956-ban. A Szakosztály prominens személyiségeiből (*Almár Iván, Detre László, Dezső Lóránt, Kulin György, Róka Gedeon, Sinka József, Zerinváry Szilárd*) álló szerkesztőbizottság élén főszerkesztőként *Guman István* működött. A kiváló szerzőket felvonultató, igen tartalmas és olvasmányos írásokat, kifejezetten amatőröknek szóló anyagokat, valamint a mozgalom életéről tudósító cikkeket közlő első két szám után az 1956-os öszszevont 3–4. lapszám a forradalom és szabadságharc miatt csak 1957 májusában kerülhetett az olvasókhoz. Bár történtek kísérletek a folytatásra, továbbra is évi négyszeri megjelenést terveztek, a sikeres fogadtatás ellenére a vásárlók és előfizetők viszonylag csekély létszámára hivatkozva ettől az esztendőől kezdődően végül megszüntették a lap kiadását. Ma már szinte tudománytörténeti

érdekességekre bukkanhatunk a megsárgult lapokon: az 1. szám Szrogh György írását közli, melyben az akkor még csak tervezett piszkés-tetői obszervatóriumról ír az építész, a 3–4. számban pedig Kulin György cikkére az 1956-os év fényes üstököséről, az Arend-Rolandról. (Érdekes adat a mai olvasó számára, hogy a Csillagok Világa éves előfizetési díja 24 forint, egy szám ára pedig 6 forint volt.)

Guman István, a hazai csillagászati élet doyenje, a svábhegyi Csillagvizsgáló Intézet és a debreceni Napfizikai Obszervatórium volt munkatársa, a lap egykori főszerkesztője a Meteor kérésére a következőként emlékezett az akkori történésekre:

„Jómagam benne voltam a régi Természettudományi Társulatban is, már ott is tartottam előadásokat. A világháború utáni Társulatnak alapító tagja voltam, illetve részt vettem a Csillagászati Szakosztály ujjászervezésében. Az ötvenes években felmerült, hogy kellene csinálni egy folyóiratot. Ez lett az akkori *Meteor*, aminek én lettem a szerkesztője. Ez egy sokszorosított lap volt, mely különböző tudományos kérdésekkel foglalkozott, franciából, németből és angolból fordított cikkeket, illetve a hazai csillagász kollégák publikáltak benne. Utána már arról volt szó, hogy egy komolyabb folyóiratot kellene készíteni. Ekkor született meg a Csillagok Világa, ami már egy rendesen kiadott lap volt. Ennek elődjét még Kulin György Kolbenheyer Tiborral készítette a második világháború után, bizonyos számait évkönyvszerűen, kiváló cikkekkkel. Az új verziót a Meteorhoz hasonlóan szintén én szerkesztettem – a cikkek szerzői között elsősorban a svábhegyi csillagász kollégákat említeném meg. A folyóiratnak négy száma jelent, de az ötvenhatos forradalom miatt végül nem folytatódott a kiadása.”

REZSABEK NÁNDOR